

Kamu İç Denetçileri Derneği Meşrutiyet Caddesi Konur Sokak No: 36/6 Kızılay - ANKARA
www.kidder.org.tr/denetisim/ • denetisim@kidder.org.tr

ISSN 1308-8335

Yıl: 16, Sayı: 32, 148-159, 2025

Araştırma Makalesi

DENETİM KOMİTESİ ÖZELLİKLERİNİN KİLİT DENETİM KONULARINA ETKİSİ: BIST 100'DE BİR UYGULAMA (THE EFFECT OF AUDIT COMMITTEE CHARACTERISTICS ON KEY AUDIT ISSUES: AN APPLICATION IN BIST 100)

Eda KÖSE¹, İsmail BEKÇİ²

ÖZ

Son yıllarda dünya genelinde yaşanan kurumsal usulsüzlükler ve firma çöktürmeleri, denetim mesleğine olan güveni olumsuz yönde etkilemiştir. Bu bağlamda Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), Bağımsız Denetim Standartları (BDS) 701'i düzenlemiştir. BDS 701, denetim raporlarının yapısı ve içeriğinde önemli değişiklikler öngörerek, denetçilerin denetim sırasında belirlenen kilit denetim konuları hakkında açıklama yapmalarını zorunlu hale getirmiştir. Çalışma, denetim komitesi özelliklerinin kilit denetim açıklamaları üzerindeki etkisini incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, BIST 100'de işlem gören ve denetçi raporlarında kilit denetim açıklamaları bildirilmiş olan 43 işletmenin verileri 2018-2023 yılları arasında toplanmış ve panel veri analizi ile incelenmiştir. Analizler sonucunda, denetim komitesi özelliklerinin kilit denetim açıklamaları üzerinde pozitif bir etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, Türkiye'deki denetim komitesi yapılarının kilit denetim açıklamaları üzerindeki etkisini anlamaya yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetim Komitesi, Kilit Denetim Açıklamaları, Panel Veri Analizi.

JEL Kodları: M42, M41, M0.

ABSTRACT

The corporate irregularities and firm collapses around the world in recent years have negatively affected confidence in the auditing profession. In this context, the International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) issued Independent Standards on Auditing (ISA) 701. IAS 701 envisages significant changes in the structure and content of audit reports and requires auditors to disclose key audit matters identified during the audit. The study aims to examine the impact of audit committee characteristics on key audit disclosures. To this end, the data of 43 BIST 100 listed companies with key audit disclosures in their auditor's reports were collected between 2018 and 2023 and analyzed using panel data analysis. The analysis reveals that audit committee characteristics have a positive effect on key audit disclosures. This study makes an important contribution to understanding the impact of audit committee structures on key audit disclosures in Turkey.

Keywords: Audit Committee, Key Audit Disclosures, Panel Data Analysis.

JEL Classification: M42, M41, M0.

¹ Doç Dr. Eda KÖSE, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, edakose@nevsehir.edu.tr, 0000-0002-9537-3672

² Prof. Dr. İsmail BEKÇİ, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, ismailbekci@sdu.edu.tr, 0000-0002-9861-737X

1. GİRİŞ

Denetim komitesi, denetim sürecini ve finansal tabloların hazırlanmasıyla ilgili konuları denetlemekten ve doğrudan dış denetçilerle yapılan işlemlerden sorumlu olduklarından dolayı komite özellikleri kilit denetim konuları üzerinde etkiye sahip olabilmektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda, denetim komitelerinin (cinsiyet, finansal uzmanlık ve bağımsız üye vb.) kilit denetim konuları ile ilişkili olduğu (Velte, 2018; Velte, 2020) tespit edilmiştir. Bununla birlikte bağımsız denetçi olarak KPMG, Ernst and Young, PricewaterhouseCoopers ve Deloitte denetim işletmeleri (Big4), denetçilerin mesleki yeterliliği ve cinsiyetin kilit denetim konuları ilişkili olduğunu (Shao, 2020); nihai denetim raporu Big4 olarak tanımlanan büyük denetim işletmeleri tarafından hazırlandığında ve işletme finansal olarak sıkıntılı olduğunda kilit denetim konularının miktarının arttığı (Ferreira & Morais, 2020) yönünde çıkarımlar sunmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin Big4 denetim işletmelerini kullanmaları çok yaygın olmamakla birlikte bazı işletmeler tarafından tercih edildiği de görülmektedir. Bununla birlikte, Big4'e bağlı denetçilerin, davalar yoluyla zarar görebilecek imajlarını ve itibarlarını korumak ve denetim kalitesini sürdürmek için daha iyi deneyim ve uzmanlık dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle daha fazla Kilit Denetim Konuları (KDK) açıklaması beklenmektedir (Rahaman vd., 2022).

KDK, yönetimden sorumlu olanlara iletilen konulardan seçilir. Bu konular; önemli riskler olarak tanımlanan alanlar, önemli yönetim muhakemesi ve olağandışı işlemler gibi denetçilerin denetim sırasında karşılaştıkları önemli konulardır. Kısaca BDS 701'e göre denetçi, denetim esnasında önemli gördüğü konuları raporlamalıdır. Ancak KDK, denetim raporunda bu konularda görüş ifade etmek ya da gerektiğinde nitelikli veya olumsuz bir denetim görüşünün yerine geçmek için tasarlanmamıştır (BDS 701).

KDK aracılığıyla işletme, bilgi kullanıcılarına ek bilgiler sunmaktadır. Bu ek bilgiler; bilgi kullanıcılarının finansal tabloları (We vd., 2017) ve önemli risk taşıyan alanları (Booakay & Quick, 2016) daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda KDK, finansal tablolardaki bilgi boşlukları ve bilgi asimetrisini azaltarak denetim raporlarının bilgilendirici değerini arttırmaktadır (Booakay & Quick, 2016). Bununla birlikte KDK, bilgi kullanıcılarına tüm önemli konuların denetim ilkelerine göre ele alındığına ve uygun şekilde ifşa edildiğine dair güvence verebilir (Gutierrez vd., 2018).

KDK, denetim raporlamasının içeriğini ve şeffaflığını arttırmaktır (Minutti-Meza, 2021). Coram & Wang (2020), KDK konularına ilişkin açıklamaların raporlanmasının son zamanlarda denetim raporunda yapılan en önemli değişikliklerden biri olduğunu savunmaktadır. Li vd. (2019), KDK kapsamında denetçilerin denetim şeffaflığını arttırmak için finansal tablolardaki önemli riskleri açıkladıklarını ifade etmişlerdir. Peecher vd. (2013) göre KDK konularına ilişkin açıklamaların raporlanmasının, denetçilerin hesap verme ve mesleki şüpheciliğini de artırması öngörülmektedir. Ancak KPMG (2015), KDK gerekliliğinin denetçiler üzerinde ek baskı oluşturarak denetim kalitesi üzerinde olumsuz etki yaratacağını açıklamıştır. Aksine Terzi & Kıymetli Şen (2023) tarafından yapılan çalışmada, kilit denetim konularının raporlanması ile denetim kalitesi arasında anlamlı ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer taraftan Christensen vd. (2014), KDK'nın yatırım kararları ve denetim kalitesi üzerinde önemli ve olumlu etkisi olduğunu saptamışlardır.

Kilit denetim konusuyla ilgili olarak literatürde finansal bilgilerle ilişkili olduğuna dair çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Pinto & Morais (2019), Fransa, Hollanda ve İngiltere'de kilit denetim konularının işletme büyüklüğü, iş karmaşıklık düzeyi, dava riskleri, envanter, sektör ve işletme kârlılığı ile ilişkili olduğunu saptamışlardır. Mah'd vd. (2022) göre, borç oranı yüksek olan işletmelerin denetçilerinin KDK sayısının daha fazla olduğunu; Gold & Heilmann'a (2019) göre, toplam aktifleri fazla olan işletmelerin denetçilerinin, şeffaflık sağlamak amacıyla KDK açıklamalarında daha titiz oldukları saptanmıştır.

Literatürde, KDK'yi etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla çeşitli değişkenler kullanılarak gerçekleştirilen ampirik çalışmalar neticesinde kesin ve tutarlı bulgulara ulaşılamamıştır. Özellikle denetim komitesi özellikleri (örneğin, denetim komitesi üye sayısı, denetim toplantı sıklığı, denetim kalitesi ve denetim ücreti gibi) ile kilit denetim raporlaması üzerindeki etkiler arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar, araştırmacılar tarafından ilgi görmeye devam etmektedir.

Bu doğrultuda çalışmada, denetim komitesi özellikleri (denetim komitesi üye sayısı, denetim komitesi toplantı sayısı) ile kilit denetim konuları arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmaktadır. Bununla birlikte Ferreira & Morais (2020) büyük denetim işletmeleri tarafından hazırlanan bağımsız denetim raporlarında KDK sayısının arttığını ifade etmiştir. Big4 denetim işletmeleri ile KDK arasındaki ilişki, vekalet teorisi, kurumsal yönetim teorisi ve denetim kalitesi ile ilgilidir. Vekalet teorisine göre, Big4 denetim firmaları, yönetimden gelen baskılara direnirler ve bu durum KDK'ları doğru ve kapsamlı raporlama olasılığını artırır (Özcan, 2021). Kurumsal yönetim teorisi, işletmelerin iyi yönetim uygulamalarına

sahip olduklarında kaynakları ve uzmanlıkları nedeniyle Big4 denetçilerle çalışmaya yatkın olduklarını açıklamaktadır (Elmarzouky vd., 2023). Big4 denetçileri tarafından denetlenen işletmeler, karmaşık finansal işlemleri ele alma konusunda denetçilerin uzmanlıkları nedeniyle daha yüksek kalitede raporlama yapmakta, bu durum da KDK sayısı ile denetçi uzmanlığının ilişkili olduğunu göstermektedir (Özcan, 2024). Bu çalışmada, Big4 denetim işletmeleri tarafından denetim yapılmasının KDK açıklama miktarını etkileyip etkilemediği test edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, kontrol değişkeni olarak finansal bilgiler (firma kârlılığı, kaldıraç oranı, işletme büyüklüğü) ile KDK arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla analiz yapılmıştır.

2. BDS 701 KİLİT DENETİM KONULARI

Literatürde yer alan çalışmalar, denetim raporlarının faydasını denetçi görüşlerine göre incelemektedir. Ancak uygulamada bu durumdan farklı olarak çoğu işletme, standart olumlu denetim görüşlerini almaktadır (Church vd., 2008). Kamu Şirketleri Muhasebe Gözetim Kurulu (PCAOB) ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IASSB) denetçi raporlarında kişiselleştirilmiş konuların eksikliğine ilişkin endişelere yanıt vermek amacıyla geleneksel denetleme raporunu yeniden düzenlemiştir (IAASB, 2015). Önemli bilgilerin açıklanmasına ilişkin talepleri karşılamak amacıyla IAASB, 2015 yılında BDS 701 standardını yayınlanmış 15.12.2016 tarihinden sonra hesap dönemleri için geçerli kılmıştır. Bu standarda göre, halka açık işletmelerin denetçisine, denetim raporunda kilit denetim konularını açıklama zorunluluğu getirilmiştir (Sierra-García vd., 2019).

KDK raporlamanın benimsenmesi küresel bir olgu haline gelmiş ve birçok ülkede halka açık işletmelerin bağımsız denetim raporlarında KDK açıklamalarını zorunlu kılınmıştır. Bu tür denetime özgü raporlamanın dünya çapında benimsenmesinin temel nedeni ise bu ilkelere dayalı denetim raporu kullanımının, yatırımcılara daha bilinçli kararlar alma fırsatı sağlayarak küresel sermaye piyasası katılımcılarına fayda sağlamaktır. KDK'nın temel amacı, "bilgi açığını" azaltmak ve bilgi kullanıcılarının denetim görüşlerinin ardındaki nedenleri ve gerekçeleri daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktır (Be'dard vd., 2019).

BDS 701'de KDK "denetçinin mesleki muhakemesine göre, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem taşıyan konudur". KDK, denetim süreci hakkında daha fazla şeffaflık sunarak denetim raporunun iletişimsel değerini artırmayı amaçlamaktadır (IAASB, 2015). Denetçiler, sadece önemli riskleri ve bunların neden önemli olduğunu değil aynı zamanda riskin daha yüksek olduğunu değerlendirmesi sebebiyle daha fazla ikna edici denetim kanıtı elde edebilmek için kanıtın miktarını artırabilir veya daha ilgili ya da güvenilir kanıt elde edebilir (BDS 701, A12). Bu önemli risk alanları denetçinin mesleki muhakemesinin gerekli olduğu alanları da içermektedir (BDS 701, p. 9). Ayrıca KDK açıklamalarında, teknik denetim terimlerinin kullanımını sınırlandırması denetim konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan kullanıcıların, denetçinin belirli konuları açıklama temel nedenini anlamalarına yardımcı olmaktadır (BDS 701, p. A30).

BDS 701'e göre denetçiler mesleki yargılarına dayanarak üst yönetime iletilen konular arasından, denetim sırasında azami düzeyde dikkat etmesini gerektiren konuları belirler ve aşağıdaki faktörleri göz önünden buludurur (BDS 701, md. 9);

- "BDS 315³ uyarınca "önemli yanlışlık" riski daha yüksek olarak değerlendirilen veya ciddi riskli olduğu belirlenen alanlar (Bkz.: A19-A22 paragrafları).
- Yüksek tahmin belirsizliğine sahip olduğu belirlenen muhasebe tahminleri dâhil yönetimin önemli yargılarını içeren finansal tablo alanlarına ilişkin önemli denetçi yargıları (Bkz.: A23-A24 paragrafları).
- Dönem içinde gerçekleşen önemli olay veya işlemlerin denetime olan etkileri (Bkz.: A25-A26 paragrafları)."

KDK'lar, denetimin yürütülmesinde en önemli konuları yansıttıkları için denetçinin üst düzey işletme yönetimi ya da yönetim kurulu üyeleri ile gündeme getirdiği veya getirmesi gereken konulardır. KDK'lar, yönetim ya da denetçi tarafından değerlendirilmesi gereken karmaşık konuları (Hegazy & Kamereldawla, 2021), finansal tabloları etkileyen önemli olayları veya işlemleri, kritik muhasebe tahminlerini içeren alanları (Lau, 2021) ve uzmanlara danışılması gereken veya denetçinin alışılmadık derecede zorlayıcı olduğunu düşündüğü konuları (Nguyen & Kend, 2021) kapsamaktadır.

KDK raporlaması, BDS 701'de özetlenen yapılandırılmış üç aşamalı süreçtir. İlk adım olarak denetçi, finansal raporlamayı etkileyebilecek tüm ilgili sorunları tanımlamalı ve bunların dikkate alınmasını sağlamalıdır. İkinci aşamada, denetçinin bu belirlenen sorunlardan hangilerinin dikkat gerektirdiği ya da önemli kabul edildiğini belirlemesini içerir.

³ BDS 315 İşletme ve Çevresini Tanımak Suretiyle "Önemli Yanlışlık" Risklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi

Bunu yapabilmek için de BDS 701 p.45’de belirtilen kriterlere göre yapılması gerekmektedir. Bu kriterler, standartta açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte belirlenen konularla ilişkili olarak önem, iş karmaşıklığı ve riskle ilgilidir. Bunları kullanarak denetçi, denetim raporunun şeffaflığını arttırmayı, kullanıcıların denetim sürecinin kritik yönleri ve ilgili finansal raporlama riskleri hakkında değerli bilgiler edinmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Li vd., 2019). KDK belirleme sürecinin son aşamasında ise denetçi, önceden belirlenmiş önemli hususlar arasından seçim yapar. Bu seçim, denetim için ek kaynak ve hizmet tahsisi gerektirebilecek muhasebe standardının karmaşıklığı gibi faktörlerden etkilenebilir (BDS 701, p. A29). Denetçilerin, KDK’ların göreceli olarak öneminin belirlenmesinde dikkate aldıkları hususlar aşağıdaki gibidir (BDS 701, p. A29):

- KDK’nın amacına göre, kullanıcıların finansal tabloları bütün olarak anlamaları açısından önemi,
- Hesap verebilirlik politikasının temelinde yatan nitelik, karmaşıklık ya da yönetimin seçiminde öznellik,
- Konuya ilişkin düzeltilmiş ve düzeltilmemiş yanlış beyanların niteliği ve önemliliği,
- Konuyu ele almak için gereken denetim çabasının niteliği ve kapsamı,
- Denetim prosedürlerinin uygulanmasında ya da ilgili ve güvenilir denetim kanıtı elde edilmesinde zorlukların niteliği,
- Konuyla ilgili kontrol eksiklerinin önemi.

Denetçinin KDK’da sundukları önemli konuların azaltılması, yıllık rapor okuyucuları için aşırı bilgi yüklenmesini önleyecektir (BDS 701, p. 9, 10). KDK’lar modern denetimde hayati bir araç olarak görev yaparak şeffaflığı ve yöneticiler arasında iletişim kurulmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda denetçi, denetim konusunda mesleki muhakemesini yansıtır ve finansal tabloların bütünlüğüne dair net resim sunar.

3. LİTERATÜR TARAMASI

KDK raporlaması ve bunun etkileri üzerine giderek artan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Literatürde öncelikle KDK raporlarında denetçi açıklamaları (Reid vd., 2019), yatırımcı ve piyasa tepkileri (Gutierrez vd., 2018); yönetsel raporlama davranışı (Gold vd., 2020); denetçi yargısı (Asbahr & Ruhne, 2019) ve denetçilerin yasal sorumluluğu (Kachelmeier vd., 2020) üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bununla birlikte Gold vd. (2020) çalışmalarında KDK’ların finansal raporlama kalitesini arttırmada faydalı olduğunu ve Elliott vd. (2020), denetçiler tarafından sunulan KDK’nın yatırımcılara finansal raporlama hakkında güvenilir bilgi iletmek için kullanılabilirliğini tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Porumb vd. (2021), KDK açıklamalarının kredi sözleşmeleri için bilgiler içerdiğini saptamışlardır; Pinto & Morais (2019), denetim raporlarında KDK sayısı ile denetim ücretleri arasında pozitif ilişki olduğunu, Reid vd. (2019), KDK sayısının denetim ücretleri artışları üzerinde etkisinin olmadığını ancak finansal raporlama kalitesinde artış olduğunu bulmuşlardır. Bir diğer açıdan Bepari (2023), denetim komitelerinde kadın üyelerin görev yapması durumunda denetçilerin daha fazla bilgi edinmesi ve işletmeye özgü daha fazla açıklama yapması nedeniyle denetçilerin daha kolay raporlama yapma eğiliminde olduğunu bulmuştur. Bu araştırma akışını günümüzde daha çok geliştiren Muñoz-Izquierdo vd. (2023), araştırmalarında KDK’nın finansal tablo kullanıcılarına işletmenin iflas riskini değerlendirmesine ve öngörmesine yardımcı olduğunu saptamıştır. Liao vd. (2023), çalışmalarında KDK’ların Çin’deki işletmelerin hisse senedi değerinin düşme riskini etkileyip etkilemediğini incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre, KDK ile hisse senedinin değerinin düşmesi arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Hussin vd. (2023), çalışmada denetim işletmelerinin özelliklerinin (Big4, denetçi ücretleri, denetim işletmesinin görev süresi ve denetim komitesinde kadın üye sayısı) KDK üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Bulgular, KDK ile denetim komitesinde kadın üye bulunması arasında pozitif ilişki olduğu, bununla birlikte Big4 denetim işletmesi tarafından denetlenen ve denetim ücretleri yüksek olan işletmelerin daha fazla KDK sayısı açıklama eğiliminde oldukları sonucu elde etmişlerdir. Hosseiniakani vd. (2024), KDK ilişkin açıklamalar ile yönetimin önemli muhasebe politikaları ve tahminleri arasında ilişki araştırmışlardır. Bununla birlikte denetim komitelerinin bu ilişkiyi nasıl etkilediği incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, denetçi ve yönetim açıklamaları arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiş olup, bu ilişkinin denetim komitesine sahip işletmelerde daha güçlü olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, KDK açıklamalarından sonra finansal bilgi kalitesinde artış gözlemlenmiş ve bu artışın, yönetim kurulunda ayrı bir denetim komitesine sahip firmalarda daha belirgin olduğu saptanmıştır.

⁴ “p” standartta paragrafın kısaltılmış halidir.

KDK raporlamaları ile uluslararası alanda yapılan çalışmalar yaygınlaşırken Türkiye’de kilit denetim konuları ile ilgili çalışmalar artmaktadır. Karapınar & Dölen (2020), çalışmalarında BIST’te işlem gören işletmelerin KDK raporlamalarını sektör, denetim firması ve denetim görüş türüne göre karşılaştırma yaparak Big4 denetim şirketleri ile diğer denetim şirketlerinin KDK sayıları arasında anlamlı farklılık olduğunu saptamışlardır. Arzova & Şahin (2020), BIST 30-50-100’de finansal hizmetler sektöründe yer alan işletmelerin denetim raporlarına içerik analizi yaparak KDK ile ilişkisine odaklanmışlardır. Analiz sonucunda bağımsız denetim raporlarının sayfa sayısı ile KDK arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Polat Çeltikçi & Atay (2021) tarafından bağımsız denetçilere uygulanan anket sonuçlarına göre, KDK uygulamalarının denetim kalitesini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Özcan (2021), BIST imalat sektöründe işlem gören işletmelerin KDK etkileyen faktörleri incelemiştir. Bunun sonucunda, Big4 denetim işletmeleri tarafından denetlenen işletmelerin daha fazla KDK sayısı açıkladığını ve işletme karmaşıklığı ile KDK sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Özbay (2022), içerik analizi yaparak pandemi döneminde muhasebe tahminlerinin KDK raporlamasında payının arttığını saptamıştır. Terzi & Kıymetli Şen (2023), denetim kalitesi ile KDK arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatürde Türkiye'deki işletmeler özelinde, denetim komitesi özelliklerinin (denetim komitesi üye sayısı ve denetim komitesi toplantı sıklığı) KDK üzerindeki etkisini incelemeye yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Özcan (2024) çalışmasında, bağımsız denetim firmasının rotasyonu, KDK ve finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, KDK sayısı ve aktif karlılığın finansal raporlama kalitesini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Türkiye’de yer alan çalışmalarda genel olarak içerik analizi yapılmıştır. Uluslararası literatürde ise denetim komitesi özelliklerinin KDK raporlamaları üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaların sayısı da sınırlıdır. Dolayısıyla bu çalışmada, denetim komitesi özellikleri (denetim komitesi üye sayısı, denetim komitesi toplantı sayısı) ile KDK açıklamaları üzerindeki etkisine odaklanılmaktadır.

4. METODOLOJİ

Çalışmanın amacı doğrultusunda belirlenen değişkenler kullanılarak panel veri analizi yapılmıştır. Bu bölümde değişkenlerin belirlenmesi, hipotez ve modelin oluşturulmasına ilişkin açıklamalara yer verilmektedir.

4.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmada, denetim komitesi özellikleri ile KDK arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla Türkiye’de faaliyet gösteren ve BIST100’de yer alan bir örneklem grubuna odaklanılmaktadır. Yapılan analizlerin tutarlılığı açısından bankalar, sigorta firmaları ve diğer finansal kuruluşlar örnekleme dahil edilmemiştir. Bu firmaların dahil edilmeme nedeni Mehran vd. (2011), “bankaların karışık bir şekilde çalışması ve ticari işlemlerin aniden değişme eğiliminde olması nedeniyle onların resmi düzenlemeleri uygulamalarını daha zor hale getirmesidir” şeklinde açıklamışlardır. Bu amaçla BIST100’de yer alan ve verilerine tam olarak ulaşılabilen 43 adet işletme verisi ile örnekleme ait veri seri oluşturulmuştur. Çalışmada, belirlenen değişkenler için finansal tabloların yanı sıra finansal olmayan verilere de ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle borsada işlem gören işletmelerin 01.01.2017 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde BDS 701 uygulanacağından dolayı çalışma, 2018-2023 yıllarını kapsamaktadır. Veri setinin oluşturulması için Thomas Eikon veri tabanından ve firmalara ait web sayfalarında yayınlanan faaliyet ve bağımsız denetim raporlarından elde edilmiştir.

4.2. Çalışmanın Yöntemi ve Hipotezleri

Çalışmada, denetim komitesi özellikleri KDK açıklamaları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla literatürde ekonometrik analizlerde kullanılmakta olan panel veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Ekonometrik analizlerde, üç çeşit veri kullanılabilir. Bu veriler; zaman serisi, yatay kesit ve panel veri olarak ayrılmaktadır. Zaman serisi; modelde kullanılan değişkenleri gün, ay, yıl gibi zaman içerisindeki değişimleri kapsamaktadır. Yatay kesit veri; zamanın belirli bir noktasında çeşitli birimlerden oluşan verilerden oluşmaktadır. Panel veri ise; bireyler, ülkeler, işletmeler gibi birimlere ait gözlemlerin belirli dönemde bir araya getirilmesidir. Panel veriler kullanılarak ekonomik ilişkilerin tahmin edilmesinde kullanılan yöntem “panel veri analizi” olarak tanımlanmaktadır (Yerdelen Tatoğlu, 2021).

Vekalet teorisi, yönetim ve hissedarlar arasında bilgi asimetrisini azaltmak için etkili kurumsal yönetim mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır (Jensen & Meckling, 1976). Kurumsal yönetim, işletmelerin hedeflerine ulaşmalarına ve uzun vadede başarı elde etme olasılığını artırmalarına yardımcı olur (Abu & Jaffar, 2020). Kurumsal yönetim mekanizmalarının önemli bir bileşeni denetim komitesinin oluşturulmasıdır. Denetim komitesinin, finansal raporlama kalitesini artırma ve

yönetim kuruluna bilgi sağlama konusunda kritik rolü bulunmaktadır. Bağımsız denetçiler ile yönetim kurulu doğrudan iletişim kurarak bağımsız bir arabulucu rolü üstlenmektedir. Bepari'ye (2023) göre, bağımsız denetçiler denetim raporlarında KDK açıklamalarından sorumlu olsalar bile KDK'ları denetim komitesi ile görüşmeleri gerekmektedir. Bundan dolayı denetim komitesi özelliklerinin KDK açıklamaları üzerinde etkiye sahip olması beklenmektedir.

Velte (2020), KDK açıklamaları üzerinde yaptığı çalışma denetim komitesi özelliklerini dahil eden ve KDK belirleyicilerini tartışan ilk çalışmadır. Velte (2020) gibi denetim komitesi özelliklerinin KDK üzerinde pozitif etkisi olduğu varsayılmaktadır. Bu doğrultuda, denetim komitesi özelliklerinin KDK üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu belirlemek amacıyla oluşturulan çalışmanın hipotezleri şu şekildedir.

H_0 : Denetim komitesi özellikleri KDK açıklamaları üzerinde etkiye sahip değildir.

H_1 : Denetim komitesi özellikleri KDK açıklamaları üzerinde etkiye sahiptir.

4.3. Çalışmanın Modeli ve Değişkenleri

Literatürde yaygın olarak kullanılan değişkenler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu kapsamda çalışmada bağımlı değişken olarak işletmelerin BDS 701'e ilişkin olarak KDK değişkeni modelde kullanılmaktadır. KDK, işletmenin denetim raporlarında açıklanan kilit denetim konularının sayısıdır. Denetim komitesi özellikleri göstergesi olarak denetim komitesi üye sayısı (DK) ve denetim komitesinin bir yıl içindeki toplantı sayısı (DKTS) oluşturulmuştur. Ayrıca denetçi türü olarak dört büyük denetçi (Big4) olup olmadığına göre kukla değişkeni çalışma modelinde yer almaktadır. İşletme kârlılığı (ROE), işletme büyüklüğü (TVO) ve finansal kaldıraç (FKO) oranları da modelde bulunmaktadır. Çalışmada kullanılan değişkenler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Kullanılan Değişkenlere Ait Tanımlamalar

Değişkenler	Sembol	Değişken Tanımlamaları
Kilit denetim konuları	KDK	t yılında açıklanan KDK sayısı
Denetim komitesi üye sayısı	DK	Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin toplam üyelere oranı
Denetim komitesi toplantı sayısı	DKTS	Denetim komitesinin 1 yıl içinde yaptığı toplantı sayısının logaritmik değeri
Dört büyük denetim firması	Big4	Kukla değişken (1: Dört büyük denetim işletmesi; 0: diğer denetim işletmesi)
Firma kârlılığı	ROE	Özkaynak kârlılık oranı
Toplam varlıkların oranı	TVO	Toplam varlıkların logaritmik değeri
Finansal kaldıraç oranı	FKO	Toplam borçların toplam varlıklara oranı

Çalışma amacı doğrultusunda belirlenen değişkenlerin kullanıldığı model şu şekilde gösterilmektedir.

$$KDK_{i,t} = \beta_1 DK_{i,t} + \beta_2 DKTS_{i,t} + \beta_3 Big4_{i,t} + \beta_4 ROE_{i,t} + \beta_5 TVO_{i,t} + \beta_6 FKO_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

Burada i firmaları (i= 1,..., 43) ve t zaman dilimini (t= 2018,...,2023) göstermektedir.

4.4. Çalışmanın Temel Varsayım Testleri

Çalışmada kullanılan değişkenlere ait temel tanımlayıcı istatistikler ise aşağıdaki Tablo 2 ile verilmektedir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Maks.
KDK	3,577519	2,481801	0	9
DK	2,171875	0,4868365	1	5
DKTS	1,077755	0,3446862	0,30103	2,322219
Big4	0,734375	0,4425306	0	1
ROE	33,12826	529,7587	-12,04235	85,09322
TVO	10,88942	0,7043751	8,525343	12,02123
FKO	120,5417	19,86181	0,0934687	38,61965

Tablo 2’ye göre, en düşük ortalamaya sahip değişken ROE iken, en yüksek ortalamaya sahip değişken ise finansal kaldıraç oranıdır. Standart sapması en düşük ve en yüksek değişkenler ise sırasıyla denetim komitesi toplantı sayısı ve finansal kaldıraç oranıdır. En yüksek ve en düşük maksimum değere sahip değişkenler sırasıyla özsermaye kârlılığı oranı ve Big4’tür.

Çalışma modelinde yer alan değişkenlere ilişkin korelasyon sonuçları aşağıdaki Tablo 3’te görüldüğü gibidir.

Tablo 3. Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1 KDK	1,000						
2 DK	0,0745	1,000					
3 DKTS	-0,0546	-0,0841	1,000				
4 Big4	0,1279	0,1406	0,1258	1,000			
5 ROE	0,8554	0,2955	0,1720	0,2782	1,000		
6 FKO	0,2386	0,2783	0,3631	0,2480	0,2937	1,000	
7 TVO	0,1707	0,4579	-0,1130	0,0972	-0,2042	-0,2629	1,000

Çalışma modelinde yer alan değişkenlere Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Tablo 3’de görüldüğü üzere, KDK ile ROE arasında güçlü pozitif bir ilişki (0,8554) bulunması, finansal olarak daha başarılı işletmelerin daha fazla KDK açıklaması yaptığını göstermektedir. Big4 denetim firmaları ile çalışmak hem KDK açıklamalarını hem de denetim komitesi etkinliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Çalışmanın analizi yapılmadan önce model için bazı varsayım testlerinin yapılması beklenmektedir. Bu amaç doğrultusunda öncelik “çoklu doğrusal bağlantı” sorunu olup olmadığını test etmek amacıyla varyans (Variance Inflation Factor VIF) sorunu test edilmiştir. Açıköz vd. (2015), VIF değeri 4’den yüksek ise bağımsız değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olacağı ifade edilmiştir. Modelde, bağımsız değişkenler arasında DKTS değişkeni dışında diğer değişkenlerin VIF değerleri 4’ün üstünde olduğundan değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olduğu söylenebilir. Çalışmada, otokorelasyon sorunu olup olmadığını belirlemek amacıyla Baltagi-Wu LBI ve Durbin-Watson testi yapılmıştır. Bu teste göre değer 2’den düşük ise modelde otokorelasyon sorunun olduğu söylenebilir. Bu test istatistikleri sonunda Baltagi-Wu LBI değeri 1,453336 olarak bulunmuş olup sonuçlar 2’den düşük olduğundan dolayı kurulan modelde otokorelasyon sorununun var olduğu görülmektedir. Ayrıca yatay kesit bağımlılığının belirlemek amacıyla yapılan Breusch-Godfrey LM testi sonucunda 89,98123 (0,0000) modelde yatay kesit bağımlılığının bulunduğu tespit edilmiştir.

4.5. Çalışmanın Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde çalışma amacı doğrultusunda uygulanan panel veri analizine ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Driscoll & Kraay (1998), hata teriminde değişen varyans, otokorelasyon ve yatay kesit bağımlılığı olduğu varsayımlarının geçerli olduğu durumlarda da parametrelerin tutarlı tahmin edilebileceğini iddia etmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2021).

Çalışma modeline dair problemlerin giderilmesi amacıyla Driscoll-Kraay dirençli tahmincisi ile tahminleme yapılmıştır. Driscoll-Kraay dirençli tahmincisi ile yapılan analiz bulguları aşağıdaki Tablo 4 ile gösterilmektedir.

Tablo 4. Panel Veri Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken: KDK				
Zaman Kesit: 2018-2023				
Yöntem: Driscoll-Kraay Standart Hata				
Bağımsız Değişkenler	Katsayı	Driscoll-Kraay Standart Hata	t-İstatistik Değeri	Olasılık Değeri
DK	0,4015736**	0,0676505	5,94	0,002*
DKTS	1,064154	0,4309738	2,47	0,057**
Big4	-0,445828	0,1144983	-3,89	0,011*

ROE	0,000407	0,0001396	0,29	0,782
TVO	1,658037	0,322309	5,14	0,004*
FKO	0,0000952	0,0000394	2,42	0,06***
Cons	-14,88594	3,360451	-4,43	0,007
Not: “*”, “**” ve “***” işaretleri sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde istatistiksel anlamlılığı göstermektedir.				

Yukarıdaki Tablo 4 bulgularına göre, denetim komitesi özellikleri değişkenlerinin KDK sayılarını etkilediğine ilişkin anlamlı sonuçlar elde edilmektedir. Buna göre, denetim komitesi üye sayısı KDK sayısını istatistiksel olarak %1 anlamlılık düzeyinde pozitif olarak etkilemektedir. Bu durum, denetim komitesi büyüklüğünün KDK sayılarında önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte denetim komitesi toplantı sayısı KDK sayıları üzerinde %5 anlamlılık düzeyinde pozitif etkili olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla denetim komitesi özelliklerinin, KDK sayıları üzerinde etkiye sahip olduğunu ifade eden H_1 hipotezi kabul edilmektedir. Ayrıca değişkenlerden denetçi türü olarak ifade edilen Big4 değişkeninin de KDK sayıları üzerinde istatistiksel açıdan %1 anlamlılık düzeyinde ve negatif bir etkisi tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, büyük denetim işletmeler KDK sayılarının açıklamasında önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte finansal göstergelerden TVO ve FKO oranları, KDK sayıları üzerinde %1 anlamlılık düzeyinde etkisi olduğu saptanırken ROE değişkeninin ise anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgular, KDK sayılarının açıklaması niteliğini artırmada denetim komitesinin rolü ve finansal faktörlerin önemini vurgulamaktadır.

5. SONUÇ

Yatırımcılar için denetçi raporunun bilgi değerini ve karar alma yararlılığını arttırmak için BDS 701 standardı IAASB tarafından yayınlanmıştır. Yayınlanan BDS 701 standardı kilit denetim konularının açıklanmasıdır. KDK'lar denetçilerin, denetim sırasında karşılaştıkları en önemli konular hakkında bilgi sağlamak amacıyla yayınlanmıştır. KDK'larının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte araştırmacılar tarafından KDK'larına etki eden faktörleri belirlemek amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada, denetim komitesi özellikleri ile KDK sayısı arasındaki ilişkiye odaklanılmaktadır.

Çalışma, denetim komitesi özelliklerinin KDK açıklamaları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla BIST100 endeksinde yer alan verilerine eksiksiz olarak ulaşılabilen işletmelere yönelinmektedir. Bu amaçla, BIST100 endeksinde yer alan 43 adet işletmenin 2018-2023 yıllarına ilişkin veri seti kullanılarak panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucuna göre, oluşturulan “ H_1 : Denetim komitesi özellikleri KDK açıklamaları üzerinde etkiye sahiptir” hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışma bulgularına göre, işletmelerde denetim komitesi üye sayısının KDK açıklamaları üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, denetim komitesi üye sayısının denetim üzerinde daha iyi kontrole sahip olduğu yönündeki Appuhamir & Tashakor (2017) ve Rahaman & Karim (2023) bulgularıyla uyumludur. Denetim komitelerinde daha fazla üyenin olması daha kapsamlı tartışmalara, ek inceleme ve raporlama gerektirebilir. Dolayısıyla bu durum, kilit denetim konularının belirlenmesinde etkili olabilir.

Çalışmadan elde edilen sonuca göre denetim komitesi toplantı sayısının KDK açıklamaları üzerinde etken olduğunu belirten Zhang & Shailer (2022) ve Al Lawati & Hussainey (2022) sonuçları ile tutarlıdır. Elde edilen bu sonuca göre, denetim komiteleri daha sık toplantı yaptıklarından finansal sorunları belirleme ve raporlama yeteneğini artırabilir. Bu durumda, daha fazla KDK'nın ifşa edilmesine yol açacaktır.

Çalışma bulguları, Big4 ile KDK açıklamaları arasında anlamlı ilişki olduğunu gösteren diğer çalışma bulgularını da desteklemektedir (Wuttichindanon & Issarawornrawanich, 2020; Suttipun, 2021). Ancak Big4 ile KDK açıklamaları arasında anlamlı etki olmadığına dair yapılan çalışma sonuçları ile çelişmektedir (Sierra- Garcia vd., 2019; Velte, 2020).

Çalışmada, işletme kârlılığının göstergesi olan ROE'nin KDK açıklamaları üzerinde anlamlı etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, işletmenin kârlılığı ile KDK açıklamaları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulguları ile uyumluluk göstermektedir (Mamcarczyk vd., 2020). Ancak, Al Lawati & Hussainey (2022) çalışma sonuçları ile uyumluluk göstermemektedir.

TVO ve FKO oranları da KDK açıklamaları üzerinde istatistiki olarak anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durum, finansal kaldıraç oranının KDK açıklamaları üzerinde etkisi olduğunu gösteren Mwintome vd., (2023) tarafından yaptıkları çalışma bulguları ile benzer sonuç göstermektedir. Elde edilen bulgular, işletme büyüklüğünün KDK açıklamaları üzerinde anlamlı etkisi olduğunu gösteren çalışma bulgularını da desteklemektedir (Velte, 2018; Rahaman vd., 2023). Ancak Boonyanet & Promsen (2018), Mamcarczyk vd., (2020) çalışma bulgularıyla çelişmektedir.

Çalışma, kilit denetim açıklamaları ve denetim komitesi hakkında literatüre katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte çalışma sonuçları, kilit denetim konularına etki eden diğer faktörlere ilişkin açıklamalara yönelik olarak da katkı sağlayacaktır. Gelecek çalışmalarda, farklı finansal ve finansal olmayan faktörler eklenerek kilit denetim açıklamaları üzerindeki etkisi araştırılarak literatüre katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- Abu, N. A., & Jaffar, R. (2020). Audit committee effectiveness and key audit matters. *Asian Journal of Accounting & Governance*, 14. <http://dx.doi.org/10.17576/AJAG-2020-14-06>
- Açıkgöz, E., Uygurtürk, H., & Korkmaz, T. (2015). Analysis of factor affecting growth of pension mutual funds in Turkey. *International Journal of Economics and Financial*, 5(2), 427-433.
- Al Lawati, H., & Hussainey, K. (2022). The determinants and impact of key audit matters disclosure in the auditor's report. *International Journal of Financial Studies*, 10(107), 1-18. <https://doi.org/10.3390/ijfs10040107>
- Appuhamir, & Tashakor, S. (2017). The impact of audit committee characteristics on CSR disclosure: An analysis of Australian firms. *Australian Accounting Review*, 27(4), 400-420. <https://doi.org/10.1111/auar.12170>
- Arzova, S.B., & Şahin, B.Ş. (2020). ISA 701 (BDS 701) kilit denetim konuları: BIST 30, BIST 50 ve BIST 100 endekslerinde yer alan finans kurumlarına yönelik analiz. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 60, 75-94.
- Asbahr, K., & Ruhnke, K. (2019). Real effects of reporting key audit matters on auditors' judgment and choice of action. *International Journal of Auditing*, 23(2), 165-180. <https://doi.org/10.1111/ijau.12154>
- Bepari, M.K. (2023). Audit committee characteristics and key audit matters (kams) disclosures. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 34(1), 152-172. <https://doi.org/10.1002/jcaf.22587>
- Be'Dard, J., Gonthier-Besacier, N., & Schatt, A. (2019). Consequences of expanded audit reports: evidence from the justifications of assessments in France. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 38(3), 23-45. <https://doi.org/10.2308/ajpt-52339>
- Boolakay, P.K., & Quick, R. (2016). Bank directors' perceptions of expanded auditor's reports. *International Journal of Auditing*, 20(2), 158-174. <https://doi.org/10.1111/ijau.12063>
- Boonyanet, W., & Promsen, W. (2018). Key audit matters: Just little information value to investors in emerging markets. *Chulalongkorn Business Review*, 41(159), 153-183.
- Christensen, B.E., Glover, S.M., & Wolfe, C.J. (2014). Do critical audit matter paragraphs in the audit report change nonprofessional investors' decision to invest?. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 33(4), 71-93.
- Church, B.K., Davis, S.M., & Mccracken, S.A. (2008). The auditor's reporting model: A literature overview and research synthesis. *Accounting Horizons*, 22(1), 69-90. <https://doi.org/10.2308/acch.2008.22.1.69>
- Coram, P.J., & Wang, L. (2020). The effect of disclosing key audit matters and accounting standard precision on the audit expectation gap. *International Journal of Auditing*, 25(2), 270-282, <https://doi.org/10.1111/ijau.12203>
- Elliott, W.B., Fanning, K., & Peecher, M.E. (2020). Do investors value higher financial reporting quality, and can expanded audit reports unlock this value?. *The Accounting Review*, 95(2), 141-165. <https://doi.org/10.2308/accr-52508>
- Elmarzouky, M., Hussainey, K., & Abdelfattah, T. (2023). The key audit matters and the audit cost: does governance matter?. *International Journal of Accounting & Information Management*, 31(1), 195-217. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-08-2022-0178>

- Ferreira, C., & Morais, A.I. (2020). Analysis of the relationship between company characteristics and key audit matters disclosed. *Revista Contabilidade e Finanças*, 31(83), 262–274. <https://doi.org/10.1590/1808-057x201909040>
- Gold, A., & Heilmann, M. (2019). The consequences of disclosing key audit matters (kams): A review of the academic literature. *Maandblad voor Accountancy En Bedrijfseconomie*, 93(1/2), 5–14. <https://doi.org/10.1590/1808-057x201909040>
- Gold A., Heilmann M., Pott C., & Rematzki, J. (2020). Do key audit matters impact financial reporting behavior?. *International Journal Audit*, 24(2), 232–244. <https://doi.org/10.1111/ijau.12190>
- Gutierrez, E., Minutti-Meza, M., Tatum, K.W., & Vulcheva, M. (2018). Consequences of adopting an expanded auditor's report in the United Kingdom. *Review of Accounting Studies*, 23(4), 1543-1587.
- Hegazy, M.A.A., & Kamareldawla, N.M. (2021). Key audit matters: Did IAASB unravel the knots of confusion in audit reports decisions?. *Managerial Auditing Journal*, 36(8), 1025-1052. <https://doi.org/10.1108/MAJ-11-2019-2464>
- Hosseiniaiani, M., Overland, C., & Samani, N. (2024). Do key audit matters matter? Correspondence between auditor and management disclosures and the role of audit committees. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 55. <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2024.100617>
- Hussin, N., Md Salleh, M. F., Ahmad, A., & Rahmat, M. M. (2023). The association between audit firm attributes and key audit matters readability. *Asian Journal of Accounting Research*, 8(4), 322-333. <https://doi.org/10.1108/AJAR-10-2022-0317>
- Jensen, M. C., & Meckling, W.H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 11, 5–50.
- Kachelmeier, S.J., Rimkus, D., Schmidt, J.J., & Valentine, K. (2020). The forewarning effect of critical audit matter disclosures involving measurement uncertainty. *Contemporary Accounting Research*, 37(4), 2186–2212. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12583>
- Karapınar, A., & Dölen, T. (2020). Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konusu açıklamaları: Türkiye örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(4), 763-780.
- Lau, C.K. (2021). Measurement uncertainty and management bias in accounting estimates: the perspective of key audit matters reported by Chinese firms.' *Auditors. Asian Review of Accounting*, 29(1), 79-95, <https://doi.org/10.1108/ARA-07-2020-0109>
- Li, H., Hay, D., & Lau, D. (2019). Assessing the impact of the new auditor's report. *Pacific Accounting Review*, 31(1), 110–132. <https://doi.org/10.1108/PAR-02-2018-0011>
- Liao, L., Sharma, D., Yang, Y., & Zhao, R. (2023). Adoption and content of key audit matters and stock price crash risk. *International Review of Financial Analysis*, 88, 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2023.102706>
- Mah'd, Osama A., Mardini, & Ghassan, H. (2022). Matters may matter: The disclosure of key audit matters in The Middle East. *Cogent Economics & Finance*, 10(1), 2111787. <https://doi.org/10.1080/23322039.2022.2111787>
- Mamcarczyk, M., Popławski, Ł., & Zieniuk, P. (2020). Key audit matters in the auditor's reports on the example of European mining companies. *Acta Montanistica Slovaca*, 25(4), 453-465. <https://doi.org/10.46544/AMS.v25i4.02>
- Mehran, H., Morrison, A., & Shapiro, J. (2011). Corporate governance and banks: What have we learned from the financial crisis?. FRB of New York Staff Report No. 502, 1-44.
- Minutti-Meza, M. (2021). The art of conversation: The expanded audit report. *Accounting and Business Research*, 51(5), 548-581. <https://doi.org/10.1080/00014788.2021.1932264>
- Muñoz-Izquierdo, N., Pincus, M., & Wellmeyer, P. (2023). Are key audit matter disclosures useful in assessing the financial distress level of a client firm?. *The British Accounting Review*, 56(2), 101200. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2023.101200>
- Mwintone, G., Agana, J.A., & Zamore, S. (2023). Audit partner attributes and key audit matters readability. *Journal of Applied Accounting Research*, 25(3), 623-649. <https://doi.org/10.1108/JAAR-01-2023-0009>

- Nguyen, L.A., & Kend, M. (2021). The perceived impact of the KAM reforms on audit reports, audit quality and auditor work practices: stakeholders' perspectives. *Managerial Auditing Journal*, 36(3), 437-462. <https://doi.org/10.1108/MAJ-10-2019-2445>
- Özbay, D. (2022). COVID-19 pandemi döneminde artan belirsizlik ortamı ve kilit denetim konuları açıklamaları üzerindeki etkisi: BIST 100 şirketleri incelemesi. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 66, 49-63.
- Özcan, A. (2021). What factors affect the disclosure of key audit matters? Evidence from manufacturing firms. *International Journal of Management Economics and Business*, 17(1), 149-161. <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.796444>
- Özcan, İ. (2024). The association between independent audit firm rotation, key audit matters and financial reporting quality: BIST 30 analysis. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 10(6), 785-795. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249908>
- Peecher, M.E., Solomon, I., & Trotman, K.T. (2013). An accountability framework for financial statement auditors and related research questions. *Accounting Organizations and Society*, 38(8), 596-620. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2013.07.002>
- Pinto I., & Morais, A.I. (2019). What matters in disclosures of key audit matters: evidence from Europe?. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 30, 145–162. <https://doi.org/10.1111/jifm.12095>
- Polat Çeltikçi, N., & Atay, M.S. (2021). Kilit denetim konuları (KDK) standardı uygulaması ile bağımsız denetim kalite ilişkisi üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 60, 547-570. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.883040>
- Porumb V.A., Zengin-Karaibrahimoglu, Y., Lobo, G.J., Hooghiemstra, R., & De Waard, D. (2021). Expanded auditor's report disclosures and loan contracting. *Contemporary Accounting Research*, 38(4), 3214–3253. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12697>
- Rahaman, M., & Karim R. (2023). How do board features and auditor characteristics shape key audit matters disclosures? Evidence from emerging economies. *China Journal of Accounting Research*, 16, 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2023.100331>
- Reid L.C., Carcello, J.V., Li, C., Neal, T.L., & Francis, J.R. (2019). Impact of auditor report changes on financial reporting quality and audit costs: evidence from the United Kingdom. *Contemporary Accounting Research*, 36(3), 1501–1539. <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12486>
- Shao, X. (2020). Research on disclosure status and influencing factors of key audit matters. *Modern Economy*, 11(03), 701. <https://doi.org/10.4236/me.2020.113052>
- Sierra-García, L., Gambetta, N., García-Benau, M.A., & Orta-Pérez, M. (2019). Understanding the determinants of the magnitude of entity-level risk and account-level risk key audit matters: The case of the United Kingdom. *The British Accounting Review*, 51(3), 227-240. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2019.02.004>
- Suttipun, M. (2021). Impact of key audit matters (Kams) reporting on audit quality: evidence from Thailand. *Journal of Applied Accounting Research*, 22(5), 869-882. <https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2020-0210>
- Terzi, S., & Kıymetli Şen, İ. (2023). Kilit denetim konuları raporlamasının denetim kalitesine etkisi: Türkiye'ye ilişkin bulgular. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 68, 59-74. <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1098821>
- Velte, P. (2018). Does gender diversity in the audit committee influence key audit matters' readability in the audit report? UK evidence. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(5), 748–755. <https://doi.org/10.1002/csr.1491>
- Velte, P. (2020). Associations between the financial and industry expertise of audit committee members and key audit matters within related audit reports. *Journal of Applied Accounting Research*, 21(1), 185–200. <https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2018-0163>
- Wei, Y., Fargher, N., & Carson, E. (2017). Benefits and costs of the enhanced auditor's report: early evidence from Australia. Working Paper.

Wuttichindanon, S., & Issarawornrawanich, P. (2020). Determining factors of key audit matter disclosure in Thailand. *Pacific Accounting Review*, 32(4), 563-584. <https://doi.org/10.1108/PAR-01-2020-0004>

Yerdelen Tatoğlu, F. (2021). *Panel veri ekonometrisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Zhang, P.F., & Shailer, G. (2022). The impact of audit committee expertise on external auditors' disclosures of key audit matters. *International Journal of Auditing*, 26(2), 151-170. <https://doi.org/10.1111/ijau.12256>

İnternet Kaynakları

BDS 315, “İşletme ve Çevresini Tanımak Suretiyle “Önemli Yanlılık” Risklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi” <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BDS/bdsyeni25.12.2017/BDS%20315-Site.pdf> (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2024).

BDS 701, “Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi” <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BDS/BDS%20701.pdf> (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2024).

IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) (2015). “At A Glance: New and Revised Auditor Reporting Standards and Related Conforming Amendments” <https://www.iaasb.org/publications/glance-new-and-revised-auditor-reporting-standards-and-related-conforming-amendments-2> (Erişim Tarihi: 4 Haziran 2024).

KPMG (2015). “Transparency Report 2014” <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/01/transparency-report-2015.pdf>. (Erişim Tarihi: 4 Haziran 2024)